

te beginnen bij de oorsprong van de belijdenis: Jezus is de Messias en vervolgens na te speuren of wat in de teksten der evangeliën staat aan uitspraken van Jezus, de bron dan wel het produkt is van deze belijdenis.

Het onderzoek van de evangeliën volgens de formgeschiedtliche methode is volgens deze regel opgezet. Aanvankelijk kwam het tot zeer negatieve resultaten met betrekking tot Jezus als de bron van het kerygma. Dat was in een bepaald opzicht ook de bedoeling, zeker bij R. Bultmann. In zijn visie op de verhouding van kerygma en geschiedenis was het kerygma zowel *de jure* als *de facto* onafhankelijk van wat Jezus zelf heeft gedaan, gezegd of gedacht⁹. Later kwam hierin wel wat verandering. Er rees „a new quest of the historical Jesus”¹⁰. O.m. onder invloed van „die Kehre” bij Heidegger¹¹ werd vermoed dat zuiver historische gegevens existentieel kunnen worden geïnterpreteerd. De interesse voor het opdelven van dergelijke gegevens nam zodoende weer toe. Wel werd niet gesteld dat een historisch onderzoek kan bewijzen dat de belijdenis aangaande Jezus, de kerygmatische interpretatie van zijn leven, gelijk heeft. Maar men ontwaarde toch identiteit tussen Jezus' eigen zelfverstaan en de interpretatie, die het kerygma van zijn leven gaf. Er werd zoiets ontdekt als „a continuous frame of reference between Jesus and the kerygma”¹².

De formgeschiedtliche methode wordt algemeen gehouden voor een methode van zuiver wetenschappelijk onderzoek. Men mag kritisch opmerken dat zij, om aan deze — evenzeer algemeen voor eervol gehouden — taxatie te voldoen, te zeer gecompliceerd wordt door het wijsgerig existentialistisch uitgangspunt van de Formgeschiedtler uit de school van Bultmann, in alle billijkheid dient erkend te worden, dat geen zuiver wetenschappelijk onderzoek t.a.v. het evangelie, zijn oorsprong en zijn achtergronden mogelijk is zonder een hermeneutisch principe. Dat laatste moet dan wel aan de te onderzoeken en onderzochte teksten worden ontleend en door hen worden gerechtvaardigd. Maar we staan hier voor de zgn. hermeneutische cirkel. Onlangs heeft N. H. Ridderbos daar een voortreffelijke omschrijving van gegeven. „Zo kort mogelijk geformuleerd

⁹ G. Schreiner, „De historische Jezus en de kerygmatische Christus”, *Bijdragen* 24 (1963) 241—279; 259.

¹⁰ J. M. Robinson, *A New Quest of the Historical Jesus*. Londen, SCM Press 1959.

¹¹ Zie J. M. Robinson, „Die deutsche Auseinandersetzung mit dem späteren Heidegger” in J. M. Robinson e.a., *Der spätere Heidegger und die Theologie*. Zürich, Zwingli Verlag 1964, 15—93; vgl. ook J. van der Hoeven, *Heidegger en de geschiedenis der wijsbegeerte*. Kampen, Kok 1963.

¹² R. H. Fuller, *The New Testament in Current Study*. Londen, SCM Press 1963, 38.